

Toimenpideohjelma asunnottomuuden poistamiseksi 2023–2025

Ehdotus 24.4.2023.

Helsinki

Sisällys

Johdanto	3
Helsingin erityispiirteet – niiden vaikutus asunnottomuuteen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeeseen	5
Tavoite	8
Toimenpiteet ja mittarit	10
Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi:	10
Asuntotuotanto	11
Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki	11
Pitkäaikaisasunnottomien palvelut	16
Tietotuotanto, viestintä ja yhteistyö	18

Johdanto

Helsinki on sitoutunut vähentämään asunnottomuutta. Helsingin kaupunkistrategiassa 2021–2025 asetettiin tavoitteeksi asunnottomuuden poistaminen vuoteen 2025 mennessä. Kaupunkistrategian mukaisesti tehdään tarvittavat panostukset asunnottomuuden torjuntaan, tuetun asumisen ja muiden olemassa olevien palveluiden lisäksi kaupungin omaa vuokra-asuntokantaa hyödyntäen. Vähennetään huono-osaisuutta ja kehitetään etsivää sosiaalityötä, kuten etsivää lähityötä ja aikuissosiaalityötä. Kaupunkistrategian mukainen asunnottomuuden poistamiseen tähtäävä toimenpideohjelma 2023–2025 on laadittu Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan (Sotepe-toimiala), kaupunkiympäristön toimialan ja kaupunginkanslian yhteistyönä.

Toimenpideohjelma on jatkumoa asunnottomuuden aiemmalle vähentämiseen tähdänneelle toimenpideohjelmalle. Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala, kaupunkiympäristön toimiala ja kaupunginkanslia laativat yhteistyönä toimenpidesuunnitelman asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi 2020–2022. Toimenpideohjelma saatiin päätökseen ja toimenpiteissä edistyi pääsääntöisesti asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Toimenpideohjelman avulla saavutettiin päätavoitteeksi asetetun asunnottomuuden puolittuminen yksinelävien osalta (-47 %) ja edistyi merkittävästi perheiden ja pariskuntien asunnottomuuden vähentämisen osalta (-38 %). Asunnottomuuden vähentämiseen vaikuttavia työtapoja kehitettiin ja uusia asumispalveluyksiköitä otettiin käyttöön. Resursseja kohdennettiin asetettujen tavoitteiden mukaisesti esimerkiksi asumisneuvontaan ja etsivään asunnottomuustyöhön. Näillä keinoilla tavoitettiin merkittävästi aiempaa paremmin avun tarpeessa olevia henkilöitä ja heidän asumisen ongelmiaan päästiin ratkaisemaan varhaisemmassa vaiheessa.

Toimenpiteiden etenemistä seurattiin ja toimenpideohjelman aikana laadittiin väliraportti 1/2022 ja ohjelman päättymisen jälkeen valmisteltiin loppuraportti. Asunnottomuuden ennaltaehkäisemisen ja vähentämisen toimenpideohjelman aikana kehitetyt toimenpiteet jatkuvat ja ne on vakiinnutettu normaalitoiminnaksi. Toimenpideohjelman aikana tunnistettuihin tarpeisiin kohdennettuja toimenpiteitä toteutetaan asunnottomuuden poistamiseen tähtäävän toimenpideohjelman 2023–2025 aikana. Asunnottomuutta vähentävillä toimenpiteillä on tiivis yhteys Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelmaan ja Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden palveluihin.

Lisäksi valtakunnan tasolla pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteena oli puolittaa asunnottomuus vaalikauden aikana ja poistaa asunnottomuus kokonaan vuoteen 2027 mennessä. Ympäristöministeriö yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja oikeusministeriön kanssa käynnisti asunnottomuuden puolittamiseen tähtäävän yhteistyöohjelman keskeisten kaupunkien, palveluntuottajien, järjestöjen ja valtionhallinnon toimijoiden kesken. Tavoitteena on lisätä kohtuuhintaisten asuntojen tarjontaa asunnottomille ja vahvistaa kuntien asunnottomuustyötä. Tavoitteena on myös parantaa asumisneuvonnan saatavuutta ja vakiinnuttaa eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Asunnottomuuden vähentämishjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota asumisneuvonnan kehittämiseen, asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittämiseen.

Asunnottomuus on moniulotteinen ilmiö eikä asunnottomuuden tilastollinen väheneminen anna riittävää kuvaa helsinkiläisten sosiaalisesta ja terveydellisestä hyvinvoinnista. Sosiaalinen ja terveydellinen huono-osaisuus voi jatkua asunnon saamisesta huolimatta ja asunnottomuuden riski voi olla uusiutuva. Asunnottomuuden poistamiseksi ja huono-osaisuuden vähentämiseksi on turvattava riittävä tuettujen asumisratkaisujen kapasiteetti pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi, paljon palvelua tarvitsevien asiakkaiden sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisy ja varhainen tuki asumisen ongelmassa. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kaupunkiyhteistä toimialarajat ylittävää yhteistoimintaa sekä verkostoitunutta yhteistyötä palveluntuottajien, järjestöjen ja palvelujen käyttäjien kanssa. Asunnottomuus ei poistu, eikä pysy poissa, pelkästään riittävällä asuntotuotannolla ja sosiaali-

ja terveydenhuollon toimenpiteiden keinoin, vaan asunnottomuuden riskitekijöiden kauaskantoisen vähentäminen vaatii laajaa yhteiskunnallista panostamista erityisesti heikommassa asemassa oleviin perheisiin, lapsiin ja nuoriin.

Asunnottomuutta vähentävien toimenpiteiden ansioista asunnottomien määrä on vähentynyt Helsingissä jyrkästi ja se on johtanut asunnottomien kokonaisprofiiliin muutokseen. Jäljelle on jäämässä asunnottomuuden niin sanottu kova ydin. Tällä tarkoitetaan ensisijaisesti pitkäaikaisasunnottomuutta. Helsingin kaupunki pystyy omalla rahoituksellaan sekä asumisneuvontahankerahoituksella vaikuttamaan tehokkaasti asunnottomuuden ehkäisemiseen ja itsenäisesti asumisessa pärjäävien asunnottomuuden vähentämiseen. Pitkäaikaisasunnottomuuden ja siihen liittyvän huono-osaisuuden suhteen Helsinki on Suomessa erityisalue. Helsingin pitkäaikaisasunnottomuus ei ole kokonaan poistettavissa nykyisillä resursseilla. Asunnottomuuden poistaminen edellyttää valtiolta merkittävää sosiaalirahoitusta Helsingille asunnottomuusperusteisiin räätälöityihin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä tuettujen asumisratkaisujen tuottamiseen.

Joustavat ja asiakkaisiin luottamusta rakentavat toimintatavat, verkostojen aiempaa parempi hyödyntäminen ja nykyisten resurssien tarkempi kohdentaminen sekä riittävä asuntotuotanto eivät yksinään riitä loppumatkan kulkemiseen kohti asunnottomuuden poistamista. Paremminkin tekemisen lisäksi tarvitaan pysyvää lisärahoitusta pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen. Se tarkoittaisi Helsinkiin vähintään kahtasataa uutta Asunto ensin-asuntoa päihdeongelmallisille pitkäaikaisasunnottomille. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle tästä koitua vuosittainen lisäkustannus olisi 5 000 000 euroa. Lisäksi on vahvistettava haittoja vähentävien ja kuntouttavien päihdepalvelujen sekä marginaaliryhmiin kohdentuvien jalkautuvien psykiatriapalvelujen resursseja. Näiden panostusten voi odottaa vähentävän päivystyksellisten terveyspalvelujen sekä hätämajoituksen ja tilapäisen asumisen tarvetta, mikä kompensoi tehtyä sijoitusta pysyvään tuettuun asunto ensin -vuokra-asumiseen. Oikea-aikainen tuki asunnottomuuden ehkäisemiseksi ja asumisen taitojen vahvistamiseksi tulee turvata, jotta vuokravelat, asumisen liian korkeat kustannukset ja häädöt eivät aiheuta asunnottomuuden uhkaa. Asumisneuvontapalveluiden tarjoaminen ja varhainen tuki asumismuodosta riippumatta sekä sosiaalityön ja talousneuvonnan palveluiden tuki turvaavat osaltaan asumisen jatkumisen katkeamattomana. Edellä mainitun tuen jatkuvuuden turvaamisella vaikutetaan uusien asunnottomien ehkäisemiseen ja asunnottomuuden uhan alla olevien tilanteiden kohenemiseen.

Vuoden 2023 asunnottomuustyöhön suoraan käytettävä rahoitus muodostuu sotepe-toimialan Asumisen tuen osuudesta ja nuorten palvelujen ja aikuisten sosiaalityön osuudesta sekä kunta-Helsingin sotepe-toimialalle ohjaamasta asumisneuvonnan rahoituksesta. Asumisen tuen asunnottomuustyötä rahoitetaan vuonna 2023 osittain sosiaali- ja terveysministeriön asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseen kohdistetulla valtionavustuksella. Lisäksi asunnottomuustyötä tekevät järjestöt saavat hankerahoitusta esimerkiksi Stea:lta. Asumisen tuen helsinkiläisten asunnottomuutta kokeneiden tuettuun asumiseen ja asunnottomien palveluihin kohdentuvat kulut ovat noin 16 000 000 euroa. Nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön nimenomaisesti asunnottomuustyöhön kohdennettu osuus (hätämajoitus- ja tilapäinen asuminen) on noin 5 700 000 euroa, josta liikkuvan väestön ja paperittomien osuus on noin 1 200 000 euroa ja jälkihuollon järjestämiseen liittyvä vahvasti tuettu asuminen on noin 1 500 000 euroa. Näiden lisäksi sosiaalityön tuella ja sosiaali- ja terveyspalveluilla on merkittävä rooli asunnottomuustyössä asunnottomuuden riskitekijöiden tunnistamiseksi, seuraamiseksi ja niihin reagoimiseksi ja kohdennettujen toimenpiteiden tekemiseksi. Kunta-Helsinki hakee vuosittain asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:lta avustusta asumisneuvontatoimintaan. Asumisneuvontatoiminnan arvioidut kustannukset aikajaksolla 1.1.-31.12.2023 ovat noin 1 500 000 euroa. Kustannuksia ja mahdollista resurssin lisätarvetta arvioidaan vuosittain. Rahoitusmallin jatkuvuuden varmistaminen on tärkeää asunnottomuuden ennaltaehkäisyä turvaamiseksi.

Toimenpideohjelman tavoitteena on poistaa asunnottomuus. Asunnottomuuden poistaminen ei kuitenkaan tarkoita, että Helsingissä ei olisi yhtään asunnottomia. Kokonaan ilman asuntoa olevia tulee olemaan jatkossakin, koska Helsinkiin hakeutuu uusia asunnottomia henkilöitä ja helsinkiläisiä joutuu eri syistä asunnottomiksi. On myös realistista tunnistaa, että osa Asunto ensin -yksiköiden asukkaista menettää asuntonsa häiriökäyttäytymisen tai vuokravelkojen

vuoksi, jolloin he palaavat kadulle hätämajoituksen ja tilapäisen asumisen piiriin. Edellä mainitut muuttajat huomioiden enintään 200 pysyvää asuntoa vailla olevaa helsinkiläistä asunnotonta kerrallaan lienee realistinen tavoitetaso, kun puhutaan asunnottomuuden poistamisesta Helsingissä. Tämän lisäksi Suomen ulkopuoliset tekijät tuottavat Helsinkiin jatkossakin asunnottomia. Asunnottomien Suomen kansalaisten lisäksi asunnottomina tulee olemaan vaihteleva määrä liikkuvia EU-kansalaisia ja paperittomia. He ovat merkittävä osa helsinkiläistä asunnottomuusilmiötä, ohjelman kirjoittamisen aikaan heitä on hätämajoituksessa 130 henkilöä. Asunnottomuuden poistamisella tavoitellaan asunnottomien määrän vähentämistä siihen minimitasoon mihin se on mahdollista vähentää.

Tavoitellaan sitä, että Hietaniemen palvelukeskuksen kapasiteetti riittäisi hyvin hätämajoitukseen, lisäksi riittävä kohtuullinen määrä tilapäistä asumista tuo joustavuutta nopean majoittamisen tarpeeseen. Asunto ensin -asuntoja ei tarvitse rakentaa loputtomasti, vaan olemassa olevaan kapasiteettiin tulee tilaa uusille tarvitseville, kun jatkossa monet pystyvät muuttamaan itsenäiseen asumiseen parantuneiden palvelujen ja vertaistuen avulla. Tähän ilmiöön viitataan, kun käytetään käsitettä positiivisen virtaavuuden parantaminen. Asumisneuvonta ja muu asunnottomuutta ehkäisevä tuki pitää häätöjen määrän vähäisenä ja auttaa itsenäiseen asumiseen pystyviä saamaan nopeasti uuden asunnon. Tilanne elää koko ajan, mutta ennaltaehkäisyllä, haittojen vähentämisellä ja kuntouttavilla palveluilla asunnottomuuden taso voidaan pitää vakaasti alhaisena ja asunnottomuusjaksot lyhyinä. Asunnottomuuden puolittamisen askel on otettu - tämän toimenpideohjelman avulla tehdään seuraavaksi vielä vaativampi harppaus kohti asunnottomuuden poistamista.

Toimenpideohjelman seuraavassa osuudessa tehdään katsaus Helsingin erityispiirteisiin ja niiden merkitykseen asunnottomuusilmiössä sekä tarkastellaan näiden vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeisiin. Tavoitteet ja toimenpiteet –osuudessa kuvataan sotepe-toimialan, kaupunkiympäristön toimialan ja kaupunginkanslian toimenpiteitä, jotka on jaoteltu neljään toimenpideryhmään: 1. asuntotuotanto, 2. ennaltaehkäisy ja varhainen tuki, 3. pitkäaikaisasunnottomien palvelut, 4. tietotuotanto, viestintä ja yhteistyö. Tavoitteiden lähtötaso on vuoden 2022 tilastoissa. Tärkein tavoitemittari on asunnottomien määrä kokonaisuutena ja eri ryhmissä, lisäksi on asetettu asunnottomuuden poistamiseen kohdennettujen toimenpiteiden seurannan mittareita. Toimenpiteiden etenemistä seurataan vuosittain, ensimmäinen väliraportti laaditaan alkuvuodesta 2024, toinen alkuvuodesta 2025 ja toimenpideohjelman loppuraportti laaditaan alkuvuodesta 2026.

Helsingin erityispiirteet – niiden vaikutus asunnottomuuteen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeeseen

Helsinki on Suomen ainoa suurkaupunki ja pääkaupunkiseutu muodostaa Suomen ainoan metropolialueen, jossa on noin 21 % Suomen väestöstä. Helsingin väestötiheys on lähes 200 kertainen koko maahan verrattuna. Helsinki kasvaa noin 7000 asukkaalla vuodessa. Kasvu selittyy muuttovoitolla, josta noin 60 % tulee Suomen ulkopuolelta. Muulta Suomesta Helsinkiin muuttaa pääosin nuoria alle 35-vuotiaita työ- ja opiskelumahdollisuuksien takia. Määrän lisäksi väestörakenne poikkeaa muusta Suomesta suurella ulkomaalaistaustaisen ja nuorten aikuisten osuudella.

Vaurauden, luovuuden ja hyvinvoinnin rinnalla Helsingissä on huono-osaisuutta ja köyhyyttä. Huono-osaisuus on sekä absoluuttista että suhteellista. Helsingin korkeat asumis- ja elinkustannukset ja yleinen hyvinvointi korostavat hyväosaisten ja huono-osaisten ryhmien eroa. Vaikka kansainvälisessä vertailussa Helsingissä tuloerot ja asuinalueiden hyvinvointierot ovat pienet, niin kotimaisessa vertailussa erot ovat huomattavan suuret ja lisäksi erot kasvavat. Alueellinen eriarvoistuminen synnyttää kierteen, jossa vähemmän houkutteleville alueille kasautuu huono-osaisuutta ja alueiden vetovoimaa edelleen heikentäviä kielteisiä ilmiöitä.

Alueellisesti kasautuvan huono-osaisuuden lisäksi Helsingissä osa väestöstä jää käytännössä yhteiskunnan ulkopuolelle hyvin vaikeaan asemaan. Tässä ryhmässä korostuu vaikeat päihde-

ja mielenterveysongelmat, asunnottomuus, rikollisuus ja vajavaiset mahdollisuudet käyttää yhteiskunnan tavanomaisia palveluja ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan.

Helsingin erityispiirteet vaikuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeisiin. Poikkeavien tarpeiden takia Helsingin vertailukohtana ei ole muut Suomen kunnat ja hyvinvointialueet, vaan eurooppalaiset suurkaupungit. Helsingin sotepe-alueeseen liittyvässä kansallisessa ja alueellisessa päätöksenteossa on nähtävä Helsingin muusta Suomesta poikkeavat suurkaupunki-ilmioiksi tulkittavat erityispiirteet. Suomalaisen sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta kuvaavat indikaattorit, kuten ikävakioitu sairastavuus, tunnistavat Helsingin vaurauden, väestön yleisen hyvinvoinnin ja terveyden, mutta kielteisten suurkaupunki-ilmioiden aiheuttama hyvinvoinnin puute jää varjoon. Helsingissä on siten tavanomaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeiden lisäksi myös omat erityiset palvelutarpeensa.

Helsingin eniten muusta Suomesta poikkeava suurkaupunki-ilmiö on asunnottomuus. Helsingissä on aina ollut valtaosa Suomen asunnottomista. Asunnottomuuden perinteisinä syinä ovat olleet Helsingin kasvu ja työvoiman tarve samanaikaisen asuntopulan takia. Rakenteellisten syiden lisäksi asunnottomuuteen on vaikuttanut eri aikoina eri tavoin ilmennyt päihteiden ongelmallinen käyttö ja erilaiset sopeutumisvaikeudet.

Helsinki on kyennyt vähentämään asunnottomuutta erilaisin toimin vuoden 1987 jälkeen. Toimissa on ollut keskeistä sekä asumisen tuen että varsinaisen asunnon järjestäminen ja tarvittaessa portaittainen kuntoutuminen itsenäiseen asumiseen. Asunnottomuutta leimanneet asuntolat ovat voitu lakkauttaa ja korvata suurelta osin pysyvällä vuokra-asumisella. Asunnottomuus Helsingissä on vähentynyt vuoden 1987 huipputasosta 12.000 (Suomi 18.000) asunnottomasta 896 yksinelävään asunnottomaan vuonna 2022 (Suomi 3686). Helsingissä on ollut myös asukasmäärään suhteutettuna eniten asunnottomia useimmissa asunnottomien ryhmissä, erityisesti pitkäaikaisasunnottomien sekä asunnottomien naisten ja maahanmuuttajien suhteellinen osuus on korkea.

Helsingin ulkomaalaistaustaisen väestön osuus on suuri, noin 17 % (Suomi 5 %), ja osuus kasvaa edelleen. Väestöennusteen mukaan vuonna 2035 ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä on noin 22 %. Helsingissä on 25 % Suomen ulkomaalaistaustaisesta väestöstä ja pääkaupunkiseudulla noin puolet. Maahanmuuttajien asunnottomuus on jopa enemmän keskittynyt Helsinkiin kuin asunnottomuus kokonaisuudessaan. Tilastoidun asunnottomuuden ohella esiintyy myös piiloasunnottomuutta ja ahtaasti asumista. Suurin osa maahanmuuttajista työllistyy ja integroituu yhteiskuntaan. Kuitenkin monella maahanmuuttajataustaisella asukkaalla korostuu asumisneuvonnan tarve asunnon saamisen ja säilyttämisen tukena, koska heillä on puuttuvan tai heikon suomen kielen taidon, puutteellisten digitalitojen ja vähäisen yhteiskuntaan integroitumisen vuoksi vaikea tietää oikeuksiaan ja hyödyntää normaalipalveluja. Näihin monialaisiin palvelutarpeisiin vastaavat toimenpiteet ovat ensisijaisia, kun parannetaan maahanmuuttaneiden valmiuksia toimia ja menestyä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Eri syistä paperittomat ulkomaalaiset ovat asettuneet Helsinkiin palveluntarjonnan ja tuttujen yhteisöjen vuoksi. Paperittomat eivät tilastoidu asunnottomaksi, eikä heidän tilanteensa kaikilta osin välity viranomaisille. Myös EU:n alueelta tuleva liikkuva väestö asettuu yleensä Helsinkiin majoituspalvelujen ja elinkeinomahdollisuuksien takia. EU:n alueen liikkuva väestö ei juuri integroidu, vaan he toimivat yhteiskunnan marginaalissa tuoden oman lisänsä Helsingin suurkaupunkiluonteeseen ja ollen osa Helsingin tosiasiallista vaikeasti ratkaistavaa asunnottomuutta pitkäaikaisasunnottomien rinnalla.

Kun rakenteellinen asunnottomuus ja asuntola-asuminen on suurimmalta osalta kyetty poistamaan, asunnottomuuden luonne on muuttunut. Asunnottomuuden vähentämisessä asuntopoliittiset keinot asuntojen määrän lisäämiseksi ovat käytössä. Suoranaista asuntopulaa itsenäisesti pärjääville asukkailla Helsingissä ei ole. Siten asunnottomuuden edelleen vähentäminen ja lopulta poistaminen edellyttää monipuolisia ja samanaikaisia sosiaali- ja terveydenhuollon toimia sekä erityisen tuen tarpeessa oleville asukkailla kohdennettujen asuntojen ja Asunto ensin -asumisyksiköiden lisäämistä. Myöntämällä toimeentulotukea voidaan tietyissä tilanteissa turvata asumisen pysyvyyttä. Toimeentulotukea on myönnetty vuokravelkoihin 2 083 790 euroa vuonna 2021 ja 2 230 758 euroa vuonna 2022.

Pitkäaikaisasunnottomuuden taustalla on monenlaisia ongelmia ja pitkäkestoista huono-osaisuutta. Yhteiskuntaan integroituminen on heikkoa toisaalta toistuvien luottamusta nakertavien kokemusten takia ja toisaalta epäsosiaalisen käyttäytymisen tai asumiseen liittyvien taitojen puuttumisen takia. Asunnottomuuteen liittyy tyypillisesti vaikeat ja usein saman aikaan esiintyvät päihde- ja mielenterveysongelmat, pitkäaikaistyöttömyys sekä nuorilla koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääminen. Kyse on kasautuvista ongelmista, jotka ylläpitävät toinen toistaan.

Erilaisten päihteiden hyvä saatavuus ja sosiaalisen kontrollin vähäisyys on alusta monipuolisille päihteidenkäyttäjöille ja myös päihdeongelmille. Kaupunkikulttuurissa laittomat päihteet ovat muuttuneet arkipäiväisiksi ja Helsingin iso markkina-alue mahdollistaa erilaisten päihteiden hyvän saatavuuden sekä Helsingin aseman suomalaisen huumausainekaupan keskuksena. Huumeiden kaduilla tapahtuva myynti ja käyttö on näkyvää. Muut kaupunkilaiset kokevat sen häiritsevänä ja yleistä turvattomuutta lisäävänä.

Päihteiden ongelmakäytön kirjo on suuri runsaasti alkoholia käyttävistä vakaviin päihteiden ja lääkkeiden sekakäyttöongelmiin. Vaikeasti huumeriippuvaisten määrä on kasvanut ja heidän integraationsa yhteiskuntaan on heikentynyt entisestään. Asuminen on tällöin epävakaata ja toimeentulonlähteenä on toimeentulotuki tai muu etuus yhdistettynä satunnaiseen rikollisuuteen. Rikosseuraamusasiakkaista lähes 25 % on asunnottomia, laitoksessa tai vastaavassa asuvia. Asunnottomuus ja toimeentulo-ongelmat altistavat rikollisuudelle, joka puolestaan syventävät yksilöiden yhteiskunnallista irrallisuutta. He ovat pitkäaikaisasunnottomia, joiden tarpeisiin vastataan toimenpideohjelman keinoin yhteistyössä Rikosseuraamusviraston kanssa.

Vaikeasti huumeriippuvaisten nuorten määrä ja osuus kaikista huumeita käyttävistä on kasvanut. Erityisesti nuorten huumekuolemat ovat lisääntyneet viimeisten vuosien aikana. Selittävä tekijänä on epäpuhtaiden ja pitoisuudeltaan ennustamattomien huumeiden sekä eri päihteiden ja lääkkeiden samanaikaisen käytön lisäksi turvattomat käyttöolosuhteet ja vaikea elämäntilanne.

Asunnottomuus koskee yhä enemmän nuoria vaikeasti syrjäytyneitä päihteiden käyttäjiä. Monella heistä on taustallaan lastensuojelun sijoitus kodin ulkopuolelle. Haasteena on, että päivittäin huumeita käyttävillä jälkihuollon asiakkaille ei ole tällä hetkellä soveltuvia asumisratkaisuja. He eivät pärjää nykyisissä palveluissa, sillä heillä ei ole toimintakykyä huolehtia asioistaan riittävästi. Taustalla voi olla vakavan huumeongelman lisäksi huumeiden välittämistä, kasvattamista ja muuta rikollisuutta. Tähän liittyen on tarpeellista selvittää uudenlaisia ratkaisuja näiden nuorten tilanteisiin. Asunnoton voi asustella kavereiden ja sukulaisten luona, eikä asunnon tarve välity viranomaisille. Jalkautuvassa työssä on tavoitettu pääasiassa nuoria päihteitä aktiivisesti käyttäviä asunnottomia, joilla ei ole mitään vakituista majoituspaikkaa. Noin kolmannes näistä nuorista on ulkokuntalaisia, jotka ovat hakeutuneet eri sivistä Helsinkiin.

Asunnottomien ryhmän sairastavuus on suurta, erityisesti psykiatrisia häiriöitä on paljon. Muuhun väestöön verrattuna pitkäaikaisasunnottomilla on psykiatrisia sairaalakäyntejä nelikymmenkertaisesti ja päivystyskäyntejä kymmenkertaisesti. Somaattisia päivystyskäyntejä on kolminkertaisesti. Perusterveydenhuollossa on runsaasti käyntejä päihde- ja mielenterveyshäiriöiden, traumojen sekä infektioiden takia, mutta krooniset sairaudet ovat alihoitettuja. Terveyspalvelujen käytön painottuminen päivystysluonteiseen asiointiin kertoo sekä huonosta että hoitamattomasta terveydestä. Asunnottomien ja Asunto ensin -yksiköissä asuvien kuolleisuus on noin viisinkertainen muuhun väestöön nähden. Häädöt ja asumispalveluiden piirissä olevien korkea kuolleisuus ovat ilmiöitä, johon toimenpideohjelmassa viitataan käsitteellä negatiivinen virtaavuus.

Huono ja hoitamaton psyykinen ja somaattinen terveys on päihderiippuvuuden ja taloudellisen huono-osaisuuden ohella keskeinen palvelutarpeisiin liittyvä tekijä pitkäaikaisasunnottomien ryhmällä. Vaikeimmassa asemassa olevat käyttävät suhteessa tarpeisiinsa vähän esimerkiksi kuntouttavia päihdepalveluja. Heidän tarvitsemien palvelujen saatavuus on ratkaistava muuten kuin terveysaseman ajanvaraukseen perustuvalla polikliinisella toiminnalla. Palvelujen vaikuttavuuden lisäämiseksi erityisen tuen tarpeessa olevat ryhmät tarvitsevat heille räätälöityjä ja kohdennettuja palveluja.

Tavoite

Asunnottomien määrä vähenee vuosittain ja asunnottomuus on poistettu vuoteen 2025 mennessä

Mittari: ARA:lle tehtävä vuosiseuranta (15.11)

Lähtötilanne 31.12.2022 ja kehitys vuosina 2019–2022:

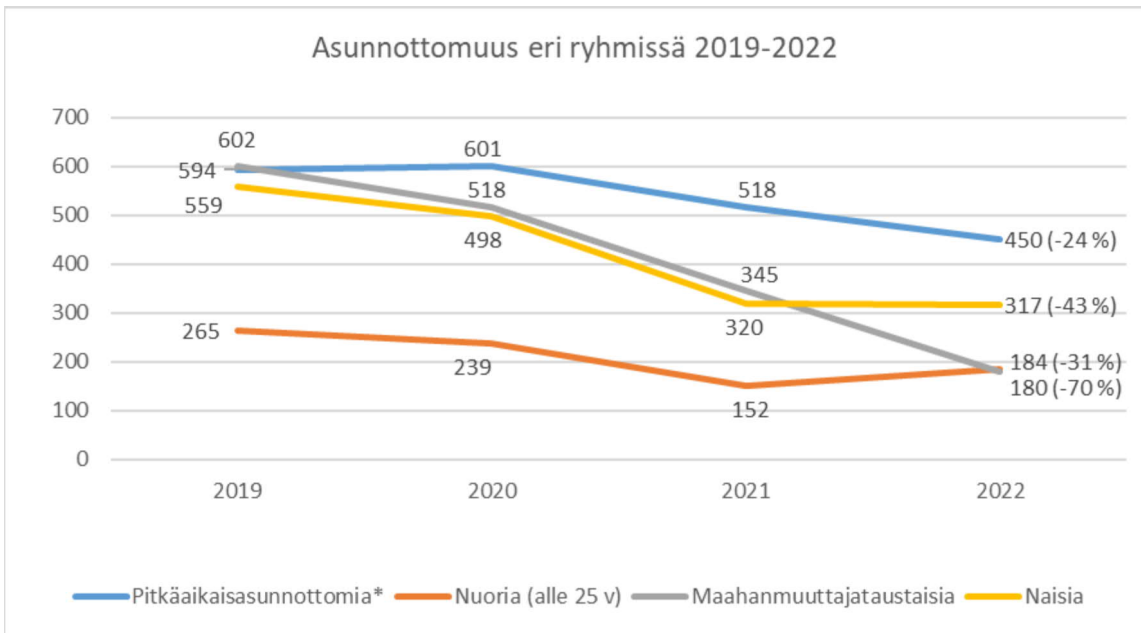
ASUNNOTTOMUUS HELSINGISSÄ	2019	2020	2021	2022
Yksin elävät	1678	1534 (-9 %)	1209 (-28 %)	896 (-47 %)
Asunnottomat perheet ja pariskunnat	130	122 (-6 %)	88 (-32 %)	81 (-38 %)

Taulukko 1. Asunnottomuus Helsingissä vuosina 2019–2022

YKSIN ELÄVÄT	2019	2020	2021	2022
Naiset	559	498 (-11 %)	320 (-36 %)	317 (-1 %)
Nuoret (alle 25-vuotiaat)	265	239 (-10 %)	152 (-36 %)	184 (+21 %)
Maahanmuuttajataustaiset	602	518 (-14 %)	345 (-33 %)	180 (-48 %)
Pitkäaikaisasunnottomat	594	601 (+1 %)	518 (-14 %)	450 (-13 %)

Taulukko 2. Yksin elävien asunnottomuus eri ryhmissä vuosina 2019–2022

(*Pitkäaikaisasunnottomien lukumäärä perustuu Helsingin sotepe-toimialan vuosittaiseen marraskuun tilastoon, tuetun asumisen jonottajat asumisyksiköihin ja hajasijoitettuihin asuntoihin).

Kuva 1. Yksin elävien asunnottomuus eri ryhmissä vuosina 2019–2022 (*Pitkäaikaisasunnottomien lukumäärä perustuu Helsingin sotepe-toimialan vuosittaiseen marraskuun tilastoon, tuetun asumisen jonottajat asumisyksiköihin ja hajasijoitettuihin asuntoihin).

Heidän lisäksi Helsingissä on vaihteleva määrä paperittomia ja liikkuvaan EU väestöön kuuluvia asunnottomia. Tällä hetkellä heitä on noin 130 heille kohdennetussa hätämajoituksessa, minkä lisäksi heitä on muissa majoituksissa, joista ei ole tarkempaa tietoa.

Välitavoitteet: Vuoden 2023 lopussa yksin eläviä helsinkiläisiä asunnottomia on 700 ja vuoden 2024 lopussa yksineläviä helsinkiläisiä asunnottomia on 300. Asunnottomien perheiden ja pariskuntien osalta tavoitteena on, että vuoden 2023 lopussa asunnottomia on 50 ja vuoden 2024 lopussa helsinkiläisiä asunnottomia perheitä ja pariskuntia on 20.

Tavoitetaso 31.12.2025: Yksin eläviä helsinkiläisiä asunnottomia on enintään 200 ja asunnottomia perheitä ja pariskuntia ei ole. Heidän lisäksi Helsingissä on vaihteleva määrä paperittomia ja liikkuvaan EU väestöön kuuluvia asunnottomia.

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Kaupunkiympäristön toimiala, Kaupunginkanslia

Toimenpiteet ja mittarit

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi:

Asuntotuotanto

1. Riittävä asuntotuotanto ja asuntojen kohdentaminen asunnottomille ja asunnottomuusuhan alla oleville

Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki

2. Asumisneuvontaa kehitetään ja laajennetaan asumisneuvonnan kokeilulain (1036/2022) mukaisesti asunnottomuuden ehkäisemiseksi
3. Asunnottomuusajan lyhentäminen ja asunnonsaannin nopeutuminen – asunnottomat ja välittömän asunnottomuusuhan alla olevat henkilöt, jotka pystyvät asumaan itsenäisesti normaalista vuokratilasta
4. Itsenäisessä asunnossa lähityön tuella asuvien (välivuokratut asunnot) asunnoista luopumiset, häädöt ja vuokratilat vähenevät
5. Lastensuojelun jälkihuollon asiakkaille taataan asunto ja tarpeenmukaiset palvelut
6. Lastensuojelun jälkihuollon vahvasti tuetun asumisen järjestäminen
7. Tarvittavien palveluiden (ml. asumisratkaisu) järjestäminen muiden kuntien lastensuojelun jälkihuollon järjestämisvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille tai muille erityistä tukea tarvitseville nuorten aikuissosiaalityön tiimien asiakkaille
8. Asiakslähtöisempi perintä ja asumisen turvaaminen

Pitkäaikaisasunnottomien palvelut

9. Positiivisen virtaavuuden lisääminen Asunto ensin–yksiköistä kevyempiin asumismuotoihin
10. Neulapadon arviointiyksikön asiakkaat sijoittuvat kevyempiin asumisratkaisuihin
11. Pitkäaikaisasunnottomien tavoittaminen ja tuen piiriin saattaminen niiden osalta, jotka eivät ole sote-palveluiden piirissä.
12. Päihdehuollon asumispalveluissa asuvien siirtyminen itsenäiseen asumiseen
13. Hajasijoitettujen ja tilapäisen asumisen piireissä olevien asiakkaiden tilanteen kohe-
neminen nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön palveluissa

Tietotuotanto, viestintä ja yhteistyö

14. Tietotuotannon hyödyntäminen asunnottomuuden poistamisen tukena
15. Viestinnän ja yhteistyön lisääminen; Asunnottomuustyön näkyväksi tekeminen ja tietoisuuden lisääminen

Asuntotuotanto

Toimenpide 1: Riittävä asuntotuotanto ja asuntojen kohdentaminen asunnottomille ja asunnottomuusuhan alla oleville

Ara-vuokra-asuntoja rakennetaan AM-ohjelman tavoitteiden mukaisesti

Mittarit:

1. ARA-vuokra-asuntotuotannon osuus kokonaisasuntotuotannosta

Lähtötaso 31.12.2022: 21 % (aloitetut asunnot vuonna 2022, ml. tavallinen ARA-vuokra ja kaikki erityisryhmäasunnot)

Välitavoitteet: Vuoden 2023 lopussa 30 % aloitetusta kokonaisasuntotuotannosta olisi ARA-vuokra-asuntoja.

Tavoitetaso 31.12.2025: Uusi AM-ohjelma astuu voimaan 2024, jonka myötä tavoitetaso päivittyy.

Vastuutaho: Kaupunginkanslia/Taso/Asuminen

2. Tuettujen Asunto ensin-yksiköiden määrä

Toimenpiteen avulla turvataan pitkäaikaisasunnottomille suunnattu tarpeen mukainen tuettu Asunto ensin -kapasiteetti.

Lähtötaso 31.12.2022: Asunto ensin -yksiköissä (ml. oma tuotanto ja ostopalvelut) on 936 asuntoa ja ostopalveluna tuettu asumista/ hajasijoitettuja asuntoja on 177 asuntoa.

Tavoitetaso 31.12.2025: Asunto ensin -yksiköiden asuntojen määrä vastaa olemassa olevaa tarvetta. Arvion mukaan vuoden 2025 lopussa tarve on noin + 200 asuntoa enemmän kuin lähtötasossa eli kokonaismäärällisesti tavoitellaan 1140 asuntoa (ml. oma tuotanto ja ostopalvelut).

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/Terveys-, ja päihdepalvelut/Asumisen tuki ja Kaupunkiympäristön toimiala

Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki

Toimenpide 2: Asumisneuvontaa kehitetään ja laajennetaan asumisneuvonnan kokeilulain (1036/2022) mukaisesti asunnottomuuden ehkäisemiseksi

Helsingin kaupunki tekee ARAn kanssa sopimuksen asumisneuvontapalvelusta ja sen laajentamisesta sekä hakee asumisneuvonta-avustusta valtiolta. Kunta-Helsinki tekee palvelusta sopimuksen Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kanssa. Sopimukseen liittyvän rahoitusmallin avulla mahdollistetaan asumisneuvontapalvelun laajentaminen.

Rahoitusmallin avulla asumisneuvontapalvelua laajennetaan, jolloin se olisi toiminnassa kaupunkitasoisesti ja tavoittaisi kaikki asiakasryhmän, riippumatta asunnon hallintomuodosta.

Palveluiden kehittämisessä huomioidaan asunnottomuusuhan alla olevat henkilöt sekä asunnottomat, joilla on puutetta kieli-, kirjoitus- tai digitaidoissa. Moniammatillisia asunnonhakuryhmiä lisätään.

Asumisneuvontapalvelua laajennetaan kaupungin palvelusuhdeasuntojen ja Kaupunkiympäristön toimialan vapaarahoitteisten asuntojen asukkaille. Helsingin kaupungin asumisneuvonta laajennetaan ensin koskemaan kaupungin palvelusuhdeasuntojen sekä Kaupunkiympäristön toimialan vapaarahoitteisten asuntojen asukkaita.

Mittarit:

1. Asumisneuvontapalvelun saatavuus terveys- ja hyvinvointikeskusten alueilla

Lähtötilanne 31.12.2022: Asumisneuvontapalvelua on saatavilla kolmella terveys- ja hyvinvointikeskuksen alueella

Tavoitetaso 31.12.2025: Asumisneuvontapalvelua on saatavilla kaikilla kuudella terveys- ja hyvinvointikeskuksen alueella

2. Asumisneuvonnan asiakaskontaktien määrän lisääntyminen

Asiakaskontaktien määrän seurannan kautta saadaan tietoa asumisneuvontapalvelun laajentamisen vaikutuksesta palvelun kattavuuteen.

Lähtötilanne 31.12.2022: 8061 kpl

Tavoitetaso 31.12.2025: 10 000 kpl

3. Asumisneuvontapalvelun asiakasmäärän osuus yksityisten vuokranantajien asunnoissa asuvien osalta

Lähtötilanne 31.12.2022: Asumisneuvonnan asiakaskontaktien määrästä 11 % asumisneuvontapalvelun asiakkaista asuu yksityisen vuokranantajan asunnoissa.

Välitavoite: Vuoden 2023 lopussa asumisneuvontapalvelun asiakaskontaktien määrästä 20 % asuu yksityisen vuokranantajan asunnoissa. Tavoitteena on, että vuoden 2024 lopussa määrä on enemmän kuin 20 %.

Tavoitetaso 21.12.2025: Vuoden 2025 lopussa asumisneuvontapalvelun asiakaskontaktien määrästä 30 % asuu yksityisen vuokranantajan asunnoissa.

4. Asumisneuvontapalvelun avulla asiakkaille saatujen asuntojen määrä

Lähtötilanne 31.12.2022: Asumisneuvontapalvelun avulla saatiin 222 asuntoa asunnottomuusuhka tilanteissa oleville asiakkaille. Näistä asunnoista 59 saatiin asunnottomille asiakkaille.

Välitavoite: Vuoden 2023 lopussa asuntoja on saatu 322 eli 100 asuntoa enemmän kuin lähtötilanteessa ja asunnottomille asiakkaille saatujen asuntojen määrä kasvaisi lähtötasosta.

Tavoitetaso 31.12.2025: Asumisneuvontapalvelun avulla asiakkaille saatujen asuntojen määrä kasvaa vuoden 2023 välitavoitteesta.

5. Kaupungin palvelusuhdeasuntojen ja Kaupunkiympäristön toimialan vapaarahoitteisten asuntojen asukkaiden häätöjen ja vuokrasaatavien määrän pieneneminen nykyiseltä tasolta asumisneuvontapalvelun laajennuksen jälkeen.

Kaupungin koko asuntokanta on Heka Oyssa katettu asumisneuvontapalvelulla. Koko asuntokannan määrä on noin 51 000 asuntoa.

Lähtötilanne 31.12.2022: Vuonna 2021 häätöjen määrä oli yhteensä 35 häätöä. Vuonna 2022 raportointi on ollut puutteellista, josta johtuen mittarin lähtötasona käytetään vuoden 2021 tilastoa. Avoimia vuokrasaatavia oli vuoden 2022 joulukuussa yhteensä noin 77 000 euroa.

Tavoitetaso 31.12.2025: Kaupungin palvelusuhdeasuntojen ja Kaupunkiympäristön toimialan vapaarahoitteisten asuntojen asukkaiden vuokrasaatavien ja häätömäärien pieneneminen lähtötilanteesta.

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/Perhe- ja sosiaalipalvelut/asumisneuvonta, Kaupunginkanslia, Kaupunkiympäristön toimiala

Toimenpide 3: Asunnottomuusajan lyhentäminen ja asunnonsaannin nopeutuminen – asunnottomat ja välittömän asunnottomuusuhan alla olevat henkilöt, jotka pystyvät asumaan itsenäisesti normaalissa vuokrakannassa

Parannetaan prosesseja.

- Uusi asukasvalintaohje ja sen soveltamisprosessi tukee tehokkaasti asunnottomuuden poistamista: Noudatetaan KHn hyväksymää uutta Helsingin asukasvalintaohjetta, joka painottaa entistä enemmän asunnottomuutta ja välittömän asunnottomuuden uhkaa.
- Kehitämme asuntuoltolausuntokäytäntöjä yhteistyössä aikuissosiaalityön, lastensuojelun ja asuntotoimen kesken. Puoltoprosesseja on kehitetty viime vuosien aikana tilapäisen asumisen, turvakotien ja jälkihuollon osalta muun muassa luomalla kaupunkiyhteinen puoltolomake, jonka tavoitteena on ollut sujuvoittaa prosesseja ja yhtenäistää käytäntöjä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan eri toimijoiden kesken.

Mittarit:

1. **Uusi asukasvalintaohje on saatu teknisesti käyttöön vuoden 2023 aikana, kyllä/ei**
2. **Puoltoprosessin ansiosta käytännöt ovat yhtenäistyneet ja prosessit sujuvoituneet, kyllä/ei**

Vastuutaho: Kaupunkiympäristön toimiala/ Asuntopalvelut ja Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/ Perhe- ja sosiaalipalvelut

Toimenpide 4: Itsenäisessä asunnossa lähityön tuella asuvien (välivuokratut pienasunnot) asunnoista luopumiset/ irtisanoutumiset, häädöt ja vuokravelat vähenevät

Välivuokrattuja pienasuntoja on noin 2400 kappaletta.

Mittari: Häätöjen ja vuokravelkojen määrä

Lähtötaso 31.12.2022: Häätöjä oli 13 kappaletta (pienasuntotyöryhmän tilasto) ja joulukuussa 2022 vuokravelkojen summa oli 167 000 euroa.

Välitavoite: Häätöjä olisi maksimissaan 10 kappaletta (pienasuntotyöryhmän tilasto) ja vuokravelkojen summa olisi maksimissaan vuoden 2023 joulukuussa 150 000 euroa.

Tavoitetaso 31.12.2025: Häätöjen määrä olisi alle 10 kappaletta (pienryhmätyöryhmän tilasto) ja vuokravelkojen summa olisi maksimissaan vuoden 2025 joulukuussa 130 000 euroa.

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/Terveys- ja päihdepalvelut/Asumisen tuki ja Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/perhe- ja sosiaalipalvelut/aikuissosiaalityö ja Kaupunkiympäristön toimiala

Toimenpide 5: Lastensuojelun jälkihuollon asiakkaille taataan asunto ja tarpeenmukaiset palvelut

Jälkihuoltoon siirtyvien asiakkaiden osalta tehdään tiiviimpää yhteistyötä lastensuojelun ja vammaistyön kanssa nuorten asumis- ja palveluratkaisujen turvaamiseksi. Sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan vahvemman tuen avulla jälkihuollon asiakkaita tuetaan asunnonhakuun liittyen. Lastensuojelun jälkihuollossa tarjotaan intensiivistä tukea; esimerkiksi välivuokratut asunnot, jälkihuollon asumisen valmennus, Tehotiimi-työskentely sekä ostopalveluna järjestetty käyttäytymisohjeiden nuorten vahvasti tuettu yksikkö. Nuorille saadaan asuntoja ostopalveluiden kautta, joissa järjestetään ohjausta ja tilapäistä tai toistaiseksi voimassa olevaa tuettua asumista. Asuntojen välivuokrauksessa kehitetään asumisen häiriöiden ja vuokravelkojen sujuvaa hoitamista asumisohjaajan tuen avulla.

Mittarit:

1. Häädöt ja vuokravelat euroina välivuokratuissa asunnoissa

Lähtötaso 31.12.2022: häätöjä oli 15 kpl (340 asuntoa seurannassa) ja vuokravelkaa välivuokratuissa asunnoissa oli 50 000 euroa.

Tavoitetaso 31.12.2025: Häätöjen ja vuokravelkojen määrä pysyy samalla tasolla tai pienenee.

2. Tuetun asumisen ostopalveluissa olevien Helsingissä asuvien ja muualla Suomessa asuvien asiakkaiden tilapäisen tai toistaiseksi voimassa olevien asumisratkaisujen (sis. ohjauksen) ja pelkän ohjauksen määrä

Lähtötaso 31.12.2022: Lähtötaso 31.12.2022: Helsingissä asuvien osalta; asumisratkaisut (sis. ohjauksen) 5 asiakasta ja pelkkä ohjaus 11 asiakasta, muualla Suomessa asuvien osalta; asumisratkaisut (sis. ohjauksen) 15 asiakasta, pelkkä ohjaus 75 asiakasta.

Tavoitetaso 31.12.2025: Tuetun asumisen ostopalveluissa nuorille syntyy tilapäisiä tai toistaiseksi voimassa olevia asumisratkaisuja ja ohjausta nykyistä enemmän

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/ Perhe- ja sosiaalipalvelut / jälkihuolto

Toimenpide 6: Jälkihuollon vahvasti tuetun asumisen järjestäminen

Jälkihuollossa otetaan käyttöön ostopalveluna järjestetty 25 paikkainen asumis- ja palveluratkaisu. Ratkaisu otetaan täysimittaisesti käyttöön kesäkuuhun 2023 mennessä.

Mittari:

1. Jälkihuollon vahvasti tuettu asuminen toteutuu, kyllä/ei

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/ Perhe- ja sosiaalipalvelut/ jälkihuolto

Toimenpide 7: Tarvittavien palveluiden (ml. asumisratkaisu) järjestäminen muiden kuntien jälkihuollon järjestämisvelvollisuuden piirissä oleville jälkihuollon asiakkaille tai muille erityistä tukea tarvitseville nuorten aikuis-sosiaalityön tiimeissä

Nuorille tarjotaan tarvittaessa tuetun asumisen ostoina ohjausta tai ohjaus- ja asumisratkaisuja nuorten tilanteiden kohentamiseksi ja asumisen turvaamiseksi.

Mittari: Helsingissä asuvien tuetun asumien ostopalveluiden piirissä olevien asiakkaiden määrä nuorten sosiaalityössä

Lähtötilanne 31.12.2022: Nuorille tarjottu tuetun asumisen ohjausta ostopalveluna 33 nuorelle ja asumisratkaisuja (ml. ohjaus) 17 nuorelle.

Tavoitetaso 31.12.2025: Asiakkaiden määrä pysyy lähtötasossa tai kasvaa

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja päihdepalvelut/ Perhe- ja sosiaalipalvelut / jälkihuolto

Toimenpide 8: Asiakslähtöisempi perintä ja asumisen turvaaminen

Vuokraeskontran ja perinnän siirtyminen Helsingin kaupungin Taloushallintoliikelaitoksesta (Talpa) kaupunkiympäristön toimialan asuntoyksikköön. Vuokravalvonta ja perintä ovat keskeinen osa vuokraustoiminnan operatiivisia tehtäviä. Tavoitteena on, että vuokravalvonta ja vapaaehtoinen perintä siirretään kaupunkiympäristön toimialan asuntoyksikön hoidettavaksi vuoden 2024 alusta. Vuokravalvonnan ja perinnän kehittäminen helpottuisi, kun prosessin omistajuus olisi yhdessä paikassa. Asiantuntevuus asuntojen vuokraustoinnasta on toimialalla, ja siirto on yhdistettävissä strategiaan suorana toimenpiteenä asunnottomuuden poistamiseksi. Hyötynä on, että asiakslähtöisyys paranee ja prosessit selkeytyvät.

Mittari: Häätötapausten ja vuokrasaatavien pieneneminen nykyiseltä tasolta käyttöön-oton jälkeen.

Lähtötaso 31.12.2023: Vuonna 2021 häätöjä oli yhteensä 90 kappaletta. Vuonna 2022 raportointi on ollut puutteellista, josta johtuen mittarin lähtötasona käytetään vuoden 2021 tilastoa. Vuoden 2022 joulukuussa avoimia vuokrasaatavia Kaupunkiympäristön asuntoyksikön asuntokannassa oli yhteensä 121 000 euroa.

Välitavoite: Vuokraeskontran on siirretty teknisesti ja otettu käyttöön Kaupunkiympäristön toimialan asuntoyksikössä vuodesta 2024 alkaen, Kyllä/Ei

Tavoitetaso 31.12.2025: Pitkän aikavälin tavoitteena on asukkaiden asumisen turvaaminen, joka tehdään asiakslähtöisemmän ja ennaltaehkäisevän perintäprosessin avulla. Tavoitteena vuokrasaatavien ja häätöjen väheneminen lähtötasoon verrattuna.

Vastuutaho: Kaupunkiympäristön toimiala/ asuntoyksikkö

Pitkäaikaisasunnottomien palvelut

Toimenpide 9: Positiivisen virtaavuuden lisääminen Asunto ensin–yksiköistä kevyempiin asumismuotoihin

- Yksiköissä tapahtuvan tuen ja motivoinnin lisääminen asukkaiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin parantamiseksi
- Sosiaalityön arvioinnin- ja tuen kohdentaminen Asunto ensin-yksiköihin
- Taataan turvallinen päihdekuntoutuspolku; päihdekuntoutuksen aikana on mahdollisuus palata jonottamatta takaisin Asunto ensin-yksikköön 9 kk ajan päihdehoidon aloittamisesta

Mittarit:

1. Positiivinen virtaus: Asunto ensin–yksiköistä siirtyminen kevyempiin asumismuotoihin

Lähtötaso 31.12.2022: Asunto ensin-yksiköihin jonottavia oli 327 pitkäaikaisasunnottomia.

Tavoitetaso 31.12.2025: Positiivisen virtauksen johdosta Asunto ensin-yksiköihin jonottavia pitkäaikaisasunnottomia on enintään 100 henkilöä. Tavoitetaso on riippuvainen uusien Helsinkiin muuttavien asunnottomien määrästä, hädöistä sekä tuettujen asumisyksikköpaikkojen riittävydestä. Jonottavat pitkäaikaisasunnottomat ovat lyhytaikaisen asumispalveluiden piirissä.

2. Negatiivinen virtaus: Asunto ensin-yksiköiden asiakkaana olevien kuolleisuus ja häädöt vähentyneet

Lähtötilanne 31.12.2022: Vuoden 2022 aikana Asunto ensin-yksiköiden asukkaista kuoli 64 henkilöä. Häätöjen, vuokravelkojen tai väkivallan/ilkevallan johdosta yksiköistä häädettiin 43 asukasta.

Tavoitetaso 31.12.2025: Asunto ensin-yksiköiden asukkaiden kuolleisuus on vähentynyt ja häätöjen, vuokravelkojen ja väkivallan/ilkevallan johdosta yksiköistä häädettyjen määrä on vähentynyt.

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/ Terveys- ja päihdepalvelut/ Asumisen tuki

Toimenpide 10: Neulapadon arviointiyksikön asiakkaat sijoittuvat kevyempiin asumisratkaisuihin

Arviointijakson käytyään asiakkaat voidaan ohjata kevyemmin tuettuun asumiseen.

Mittari: Kevyemmin tuettuun asumiseen muuttaneiden asunnottomien määrä

Lähtötaso 31.12.2022: Neulapadon arviointiyksiköstä kevyemmin tuettuun asumiseen on siirtynyt 26 asukasta.

Tavoitetaso 31.12.2025: Tuettuun asumiseen muuttaneiden määrä on 30 asukasta vuodessa eli 90 muuttanutta vuosien 2023–2025 välillä.

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/ Terveys- ja päihdepalvelut/Asumisen tuki

Toimenpide 11: Pitkäaikaisasunnottomien tavoittaminen ja tuen piiriin saattaminen niiden osalta, jotka eivät ole sote-palveluiden piirissä.

Jonotyön työntekijät tavoittavat sote-palveluiden ulkopuolella olevia asunnottomia ja ohjaavat heitä palveluiden piiriin. Kohtaamisten määrän lisääntymisen kautta asiakkaiden saama tuki tehostuu ja palvelu kattaa entistä paremmin pitkäaikaisasunnottomat. Jonotyön peittävyys tuetun asumisen päätöksen saaneista lisääntyy. Asunnottomien määrän vähentymisestä huolimatta jonotyön kohtaamiset eivät lähivuosina vähene, koska se tavoittaa aiempaa paremmin tuen tarpeessa olevat henkilöt ja työskentely on intensiivisempää.

Mittarit:

1. Jonotyöntekijöiden kohtaamisten (ml. etsivä työ) määrä vuodessa

Lähtötaso 31.12.2022: Kohtaamisia on ollut 865.

Tavoitetaso 31.12.2025: Kohtaamisten määrä on 900 vuodessa eli kohtaamisia olisi vuosien 2023–2025 välillä 2700.

2. Jonotyön asiakkuudet vuodessa

Lähtötaso 31.12.2022: Tuetun asumisen päätöksiä tehtiin 403 asiakkaalle vuonna 2022. Tuetun asumisen päätöksen jälkeen 106 uutta asiakasta kiinnittyi jonotyöhön vuoden 2022 aikana eli 26 prosenttia asiakkaista tuli jonotyön piiriin.

Tavoitetaso 31.12.2025: Tuetun asumisen päätöksen saaneista vähintään 35 prosenttia asiakkaista tulee jonotyön piiriin. Mahdollisimman moni asunnottomista, jotka saavat tuetun asumisen päätöksen kiinnittyvät jonotyöhön. Jonotusaika asuntoon lyhenee. Onnistumista arvioidaan vuosittain.

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/ Terveys- ja päihdepalvelut/ Asumisen tuki

Toimenpide 12: Päihdehuollon asumispalveluissa asuvien siirtyminen itsenäiseen asumiseen

Päihdehuollon asumispalveluissa toipuvat asunnottomat saavat itsenäisen asunnon.

Mittari: Itsenäiseen asumiseen muuttaneiden määrä

Lähtötaso 31.12.2022: Päihdehuollon asumispalveluista sijoittui 33 asunnottomaa itsenäiseen asumiseen (asumisen tuen pienasunnot ja hajasijoitetut ostopalveluasunnot).

Välitavoite: Päihdehuollon asumispalveluista itsenäiseen asumiseen sijoittuneiden asunnottomien määrä lisääntyy vuosittain 20 %.

Tavoitetaso 31.12.2025: Päihdehuollon asumispalveluista on sijoittunut vuosien 2023–2025 aikana 145 asunnottomaa itsenäiseen asumiseen.

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/ Terveys- ja päihdepalvelut/ Asumisen tuki ja päihdepalvelut

Toimenpide 13: Hajasijoitettujen ja tilapäisen asumisen piireissä olevien asiakkaiden tilanteen koheneminen nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön palveluissa

Toimenpide kohdentuu itsenäisessä asumisessa pärjääville vähävaraisille asiakkaille, joilla ei ole päihde- tai vakavia mielenterveysongelmia, mutta asunnon tarve on lyhytaikainen ja kiireellinen.

- Hajasijoitettuja asuntoja ja resursseja lisätään, jotta asiakkaita saadaan siirtymään omiin pysyviin vuokra-asuntoihin. Puoltolausuntojen avulla tehostetaan positiivista virstausta pysyviin asumisratkaisuihin siirtymisessä.
- Lapsiperheiden, yksiasuvien ja pariskuntien intensiivinen lähityö hajasijoitetuissa asuinnoissa asuville

Mittari: Hajasijoitettujen asuntojen määrä

Lähtötaso 31.12.2022: Hajasijoitettuja asuntoja on ollut 26 kappaletta.

Tavoitetaso 31.12.2025: Hajasijoitettuja asuntoja on 43 kappaletta.

Vastuutaho: Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/ Perhe- ja sosiaalipalvelut/ tilapäinen asuminen ja Kaupunkiympäristön toimiala/ Asuntoyksikkö

Tietotuotanto, viestintä ja yhteistyö

Toimenpide 14: Tietotuotannon hyödyntäminen asunnottomuuden poistamisen tukena

Vastuutaho: Kaupunginkanslia/ Kaupunkitietopalvelut-yksikkö, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala ja Kaupunkiympäristön toimiala

Toimenpide 15: Viestinnän ja yhteistyön lisääminen; Asunnottomuustyön näkyväksi tekeminen ja tietoisuuden lisääminen

Säännöllinen yhteistyö kanslian ja kaupungin toimialojen, järjestöjen ja palveluntuottajien välillä. Eri toimijoiden sitouttaminen ja oman roolin tunnistaminen vahvemmin asunnottomuuden poistamisen edistämiseksi.

Viestintä asunnottomuustyön tuloksista; asunnottomuuden väheneminen, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventuminen sekä kaupunkiympäristön viihtyisyyden ja turvallisuuden lisääntyminen.

Vastuutaho: Kaupunginkanslia, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala ja Kaupunkiympäristön toimiala

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Sosiaali-, terveys- ja
pelastustoimi**

Toinen linja 4 A
00530 Helsinki
PL 6000
00099 Helsingin kaupunki
+358 9 310 5015

www.hel.fi/sotepe